

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Variis Generibus, Causis, Atque Exitu Persequutionum,
Quas pij hoc in mundo peregrinantes patiuntur**

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

De Arrianorum in catholicos furoribus per Romanos principes. Cap. 33.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30324

quotidie furiosa voce testantur. Etenim exaltatio eiusmodi & inflatio, & arrogans ac crudelis, superbaque iactatio, non de Christi instituto, qui humilitatem & mansuetudinem docet, sed de Antichristi spiritu nascitur. Nec verò verbis illi duntaxat minacibus, verumetiam factis armisque terruerunt. Cum enim Nouatianæ factionis esset Fœlicissimus quidam, imò verò, vt Cyprianus loquitur, dissidij & scismatis signifer ac Nouati satelles, idemq; pecuniæ commissæ fraudator, stuprator virginum, matrimoniorum multorum corruptor: atque is & in Aphrica ob hæc multorum fuisset episcoporum sententia damnatus, & Romæ per Cornelium ab ecclesia prohibitus, non dubitauit, stipatus caterua & factione desperatorum aggredi Pontificem, ac vim, ni faceret quod pererent, ostentare. Ac si illos maiore aliquando numero potentiaque seculari valere contigisset, quæ, nisi fera cruentaque omnia, ab eiusmodi hominibus expectari debuissent? Etenim ad ecclesiam hoc etiam modo persequendam, admodum illi videbatur idonei, quos scelera iam multa exagitabant, ob quæ timentes ac refugientes ecclesiæ iudicium, id egissent alacrius, ne qui superessent quos timerent. Feruntur enim, ait Cyprianus, semper mali suo furore dementes, & posteaquam scelera fecerint, conscientia ipsa sceleratæ mentis, agitantur. Quo enim modo non ille sciuisset in eos, quos sibi odij opinione duceret inimicos, à quo spoliati pupilli, fraudatæ viduæ, pecuniæ quoque ecclesiæ denegatæ? cuius per crudelem animum, pater fame mortuus, & ab eo postea nec sepultus? à quo vxoris vterus calce percussus, & partione properate, in parricidium partus expressus?

De Arrianorum in catholicos furoribus per Romanos principes. CAPVT XXXIII.

A rrianorum verò quātus se in ecclesiam furor, quantaque vis persequutionis effuderit, non aliunde melius didicerimus, quàm ex ipsius querimonia Hilarij, quem illa tempestas vehementer exercuit. Quid istud est, inquit, quòd sacerdotes timere Deum vinculis coguntur? poenis iubentur? Sacerdotes carceribus continentur, plebs in custodiam catenati ordinis, constricta disponitur, virgines nudantur ad poenam, sacrata Deo corpora publico exposita cōspectui, ad fructum spectaculi & quæstionis aptantur.

Persecutionis huius initia sub ipso Imperatore Cōstantino. Vide apud Sulpi. Senece lib. 2. sacrae hist.

I iij

tur.

DE VARIIS PIORVM

tur. Cogunt nempe non vt Christiani omnes simus, sed vt Arriani. In ea quoque epistola quam ad Constantium scripsit hæreticum: Querela, inquit, famosa, iussos à te episcopos esse, quos condemnare nullus audebat, etiam nunc in ecclesiasticis frõtibus scriptos, metallicæ damnationis titulo recenseri: Adest mecum Alexandria tot concussa bellis, tantum commotarum expeditionum pauens tumultum. Breuius enim magis aduersum Persam, quàm aduersus eam armis certatum est. Mutati præfecti, electi duces, corrupti populi, commotæ legiones, ne ab Athanasio Christus prædicaretur. Taceo de minoribus populis & ciuitatibus, quibus per totum Orientem aut terror, aut bellum est. Postquam omnia contulisti arma aduersum fidem occidentis, & exercitus tuos conuertisti in oues Christi, fugere mihi sub Nerone licuit. At tu Paulinum beatæ passionis virum, blandimento sollicitatum relegasti, & ecclesiam sanctam Treuerorum tali sacerdote spoliasti. Edicto fidem terruisti, Christum vsque ad mortem demutasti exilijs & fatigasti, extra Christianum quoque nomen relegasti: ne panem aut de horreo tuo sumeret, aut de Montanæ Maximillæque antro prophanatum expectaret. Mediolanensem piissimam plebem, quam tu furore terroris turbasti, tribuni tui adierunt, sancta sanctorū, & viam sibi per populum, crudelitate pendentes, pertraxerunt de altario sacerdotes, leuius te putas sceleste Iudæorum impietate peccasse? Effuderunt quidem illi Zachariæ sanguinem, sed quantum in te est, concorporatos Christo, à Christo discidisti. Vertisti deinde vsq; ad Romam bellum tuum, eripuisti illic episcopum, & ô te miserum, qui nescio virū an maiore impietate relegaueris, quàm remiseris. Quos tu deinde in ecclesiam Tolosanam exercuisti furores? clerici fustibus cæsi, diacones plumbo elisi, & in ipsum (vt sanctissimi mecum intelligāt) in ipsum Christum manus missæ. Hæc Constanti si ego mentior ouis es, si verò tu peragis Antichristus es. Et hæc quidem D. Hilar. Cùm igitur prophana ipsa Arrianorum nouitas, velut quedam bellona aut furia, capto prius omnium Imperatore, cuncta deinde palatij culmina, nouis legibus subiungasset, nequaquam deinceps destitit vniuersa miscere atque vexare, priuata ac publica, sacra prophanaque omnia, nullum boni & veri gerere discrimen, sed quoscunque collibisset, tanquam

Vincentius
Lirinensis.
Quanam ratione Constantiū irruerint Arriani, vide lib. 10. eccle.

quam de loco superiore percutere. Tunc temeratae coniu-
ges, depopulatae viduae, prophanatae virgines, monasteria
demolita, disturbati clerici, verberati leuitae, acti in exilium
sacerdotes, oppleta sanctis ergastula, carceres, metalla, quo-
rum pars maxima interdictis vrbibus protrusi atque extor-
res, inter deserta speluncas, feras, saxa, nuditate, fame, siti af-
fecti, contriti & tabefacti sunt. Et quis illis temporibus non
ad Arrianam crudelitatem, etiam si gentilis esset, obstupuit?
Quis non eos tum bonus ac pius, praesertim episcopus & sa-
cerdos, beluis immaniores expertus est? Sed fatius est vt ip-
sius quoque qui tum plurima est perpeffus, cuiusque in per-
sequutiones vniuersus coniurauerat orbis, hoc est, inuictis-
simi Athanasij verbis vtar, ne quid de illis temporibus vi-
dear ipse finxisse. Quem quaeso, ait, in persequendo assequu-
ti, non omnibus quibus libuit, contumelijs vexarunt? Cui
non, cum quo illis similtas erat, delapso in ipsorum manus,
eam vim adhibuerunt, vt vel misere periret, vel vndecunque
mutilaretur? Quae à iudicibus videntur fieri, ipsi reuera fa-
ciunt, quin potius sententiae malitiaeque iudicum, ipsi se mi-
nistros praebent. Quis igitur locus reliquus, qui non ipsorum
saevitiae monumeta possidet? quae ecclesia non luget eorum
insidias? Nonne Antiochia ob Eustatium confessorem, &
orthodoxum virum ademptum in moerore est? & Balanea
ob Euphrationem? Bultus & Antardus, ob Cymatium &
Carterium? Adrianopolis ob Eutropium Christo addictis-
simum, deinde ob Liuium, qui ipsorum opera saepe & ca-
thenas gestauit, & in cathenis mortem obiit? Nonne An-
cyra Marcellum luget? Berroea Acyrum? Gaza Diasde-
pan? Quos saepius antea contumeliose habitos, tandem suis
dolis in exilium eliminarint. Nonne itidem Theodulum &
Olynpium, Thraces? Quid autem de nobis ipsis, nostrisque
presbyteris dicam? quorum latebras eo studio rimati sunt,
vt inuentis nihil praeter mortem expectandum fuisset, quod
de nobis quoque futurum erat, nisi foeliciter elapsi essemus.
Tales enim literae aduersum Olympium, ad proconsulem
Donatum missae sunt, talesque item aduersum nos ad Phi-
laggium. Certè Paulum Constantinopolis episcopum, que-
situm deprehensumque propalam authores fuere, vt Coc-
cus, quae est in Cappadocia, strangularetur, carnificem ad
eam rem nacti, Philippum praesidem, ipsorum sectae ante-
signanum,

*Hist. eccles.
lib. 10. ca. 14
In Apologia
de fuga sua.*

signanum, & prauarū voluptatum satellitem. Quid igitur? An post talia scelera defatigatos sese ostenderunt, aut iam denique quieti se tradunt? minimè gentium. Nihil in illis quietis, sed secundum eam, quæ in prouerbij est, hircinam semper in maius sæuiunt, suis sceleribus indiuisim affixi. Nam eorum scelera quis vnquam condignè extulerit? aut quæ tanta memoria vt quæ ab illis designata sunt, plenè recenseat? Pacata enim hæc ecclesia, populoque in sacris synaxibus orante, Liberius Romanus præsul, Paulinus, Galliarum Metropolitanus, Dionysius Italiae, Lucifer Sardiniae, Eusebius item Italiae, omnes boni & præclari episcopi, veritatis præcones, aguntur, raptantur, & in exilium profugantur, nulla prorsus de causa, nisi quòd nō ad stipulati sunt Arrianorum hæresi, & illorū calumnijs aduersum nos sceleris subscribere noluerunt. Hæc Athanasius. Postea autem fugatis episcopis, Romam venit Constantius, concilioque cum hæreticis habito, Fœlicè, qui fuerat Liberij in locum successus, ab episcopatu, cū esset catholicus, remouit, Liberiumque exilij tedio victum, suisque iam consentientem præceptis, reuocauit. Ex quo die tanta rabie ab Arrianis sæuitum est in clerum, vt intra ecclesias presbyteri & clerici complures, non sine ipsorum quidem martyrij laude necarentur. Quid Alexandria perpeffa sit, ipse quoque Athanasius literis suis expressit. Ab illo enim facinore, quo videlicet clarissimos episcopos in exilia disturbarunt: Alexandriam, inquit, adoriuntur, denuò nos ad necem quærentes: & quæ tum acta sunt, longè tetriora, quàm priora fuerunt. Siquidem miles statim armis circundedit ecclesiam, bellique deinde negotia pro orationibus succedere. Deinde superueniēs per tempus quadragesimæ, qui ab ipsis è Cappadocia missus fuerat, Georgius, scelera quæ ab ijs didicerat cumulatoria reddidit. Videre enim erat post septimanam Paschæ, virgines in carcerem detrudi, episcopos vinctos à militibus duci, pupillorum viduarumque domus populari (nam & in domos eruptiones factæ sunt) noctu Christianos raptari, ædesque obsignari, & fratres clericorum, pro fratribus in periculum deuocari. Grauius quidem ista, grauiora tamen quæ postmodum commissa sunt. In hebdomadæ siquidem post sacram Pentecosten, populus completis ieiunijs ad orandum, ad cœmitem abijt, eo quòd abhorrent à communionem

Geor-

Damasus in Pontificali, sed Ruffinus incertū sibi esse significat, cur sit Liberius reuocatus, vtrū quòd acquieuerit voluntati eius ad subscribendum, an quòd ad populi Romani gratiam, indulserit. Lib. 10. eccl. hist. cap. 27.

Georgij: quod cum homo omnibus modis sceleratissimus intellexisset, ducem copiarum Sebastianum, secta Manichæum, ad vim & ad arma instigat. Igitur ille militari manu, infestis telis, cum alij gladios strictos, alij arcus gestarēt, impetum in populos facit, rarosque illic orantes deprehendens (nam plerique vt erat diei tempus, discesserant) talia designauit, qualia par erat eum designare, qui istiusmodi hominibus aurē prabuisset. Virgines enim ignibus flammantis rogi, admotas, adigebat ad confessionem Arrianicæ religionis: vbi cum eas inuictas cerneret, corpora nudat, atque ita in faciem cædit, vt vix longo post tempore, à suis potuerint agnosci: viros autem quadraginta comprehensos noua ratione lacerauit, virgis enim palmeis aculeos suos adhuc retinentibus, ita terga eorum cæcidit, vt alij sapius à medicis, ob tenacius inhærentes aculeos, frustra curati, alij curationem non ferentes, mortem oppetiuerint, cæteros deinde omnes, quotquot comprehenderint, in eam partem Aegypti, que magna Gasis appellatur, relegarunt, corpora autem defunctorum initio, ne suis quidem dari voluerunt, eaque pro libidine sui consilij insepulta, claculum habuerunt, quod putarent suam crudelitatem latere posse. Nam & eousque sese protulerat (ait Theodoretus) Arrianorum nequitia, vt & portas clauderent, & circa sepulturarum loca, veluti dæmones residerent, ne quis sepeliretur fidelium dilectorum. Constantinopoli verò, cum Macedonius præesset hæreticus, qui ei cōmunicare nolēbant, multum & grauiter afflicti sunt: vsque adeò vt post tormenta, violenter ore suo communionem suscipere, & tenere cōpellerentur. In igno namque ora hominum aperientes, sacramenta eis inferebant. Porro mulieres & paruulos arripientes, communicare cogebant, si quis verò contradiceret, mox plagæ, vincula & tormenta sequebantur: Ita vt etiam fornicarum communicare nolentium mamillas in arca comprimentes, absunderent. Aliarum verò aut ferro, aut ouis ardentibus, eadem membra comburerent. Neque verò ea persecutio, vti vehementer efferbuit, ita mox etiam compressa est. Nam & postea Valens suæ coniugis seductus alloquio, ad Arrianaque partes eius blandiloquentia pertractus, magna persecutione per Orientis partes catholicam vastauit ecclesiam. Quem cum Eudoxius Constantinopolitanus præsul, Arrianus, u-

*Lib. 5. Trip.
hist. cap. 31.*

*Persecutio
Arrianorum
sub Valente.
Hist. Trip.
lib. 7. ca. 3.
& Orosius
lib. 7.*

reiu-

DE VARIIS PIORVM

reiuurando à se baptisatum obstrinxisset, vt Arriani dogmatis sese exhiberet defenforem, id adeò strennuè præstitit, vt præter alia ludibria, contumelias, terrores, minas atque supplicia, quibus catholicæ fidei cultores affecit, atrocibus furij inuectus in monachos, horum tria milia (quæ in vastam Aegypti solitudinem diuini cultus causa secesserant) ad Persicum bellum euocarit, recusantesque fustibus, ad interuersionem vsque cædi iusserit. Quin & in eo prælio, quo aduersus Gotos pugnatum est, monachos permultos Barbaris trucidandos obiecit. Et profectò (ait Nazianzenus) prima eius molimina temeraria, splēdida fuere, sed longè splendidiora, nouissima contra nos exitère certamina. Sed quænam prima uoco? exilia, fugas, bonorum publicationes, infidias cum manifestas, tum occultas. Tempus persuadendi haud erat, sed vi cuncta agebantur. Quidam pellebantur ab Ecclesijs, quicumque nostram ac rectam sequebantur fidem. Alij autem qui regiam sequebantur perditionem, introducebantur. Nonnulli impietatis exigebant subscriptiones. Alij verò his atrociora etiam scribebant. Presbyteri exurebantur, duces verò impij, nequaquam Persas superabāt, non Scitas subigebant, non genus aliud Barbaricum persequebantur, sed contra ecclesias militabant, ac inter altaria saltabant, sacrificiaque incruenta hominum & sacrificiorum sanguine cruentabant: ac virginum pudorem violabant, vt aliquid fieret, quo Iacob patriarcha expelleretur, & Esau qui nondum natus, odio habebatur, introduceretur. Et hæc, inquit, inconsideratæ eius temeritatis primæ fuère explicationes, quæ multis præsentis etiam tempore lachrymas mouent, cum auditu percipiuntur, aut memoria recoluntur. Hæc Gregorius Nazianzenus de Valente.

*In oratione
funebri de
sancto Basilio.*

Epistola. 70

Neque verò minus ipse Basilius illatam eo tempore calamitatem Arrianorum furoribus, deplorauit. Persequutio, inquit, vos apprehendit, persecutionum omnium grauissima. Abiguntur enim pastores, vt greges dispergantur. Et quod omnium est durissimum, neque qui affliguntur per martyrij certitudinem illatas passiones tolerant: neque plebs martyrum loco athletas habet ac veneratur: propterea quòd Christianorum nomine tecti sunt persecutores. Vnum ià crimen est quod vehementer punitur: si paternas quis traditiones diligenter obseruet. Ob hanc causam paternis sedibus

bus abiguntur pij, & ad solitudines migrare coguntur. Nulla est apud iudices iniquos cani capitis reuerentia, non iam vlla conspicitur religiosæ pietatis exercitatio, nulla conuersationis initur ratio, quæ ad euangelij normam ab adolescentia ad senectam vsque legitime perficiatur: sed cum nemo sceleratus sine certis indicijs condemnatur, episcopi sola intercedente calumnia damnantur: & nulla euidenti probatione assertis ac corroboratis criminationibus, supplicijs traduntur. Nonnulli ne nouerunt quidem accusatores suos, neque tribunalia viderunt, neque delati sunt primum, sed nocte intempesta abrepti, in exilium fugati sunt, solitudinis calamitatibus ad mortem vsque traditi. Quæ verò ista concomitentur, neminem latet: etiam si nos sileamus. Exilia presbyterorum, exilia diaconorum, totiusque cleri depopulationes. Neesse enim est, vel adorare imaginem, vel sæuæ flagrorum flammæ tradi: gemitus plebis, lachrymæ continuæ, & per singulas domos & publicè, omnibus quæ patiuntur inter se complorantibus. Nemo enim corde est adeò vsque lapideo, vt patre priuatus, placidè ferat orphaniam. Sonitus lamètantium in ciuitate, sonitus in agris, vijs, in solitudinibus. Vox vna omnium miseranda ac tristitia loquentium. Sublatum est gaudium & lætitia spiritualis, in luctum mutatæ sunt festiuitates nostræ, domus precationum clausæ sunt, altaria cultu spirituali vacant. Nulli amplius Christianorum cœtus, nulla amplius doctorum præsentia, cessarunt doctrinæ salutare, cessarunt panegyres ac festiui conuentus publicique: hymnodia nocturnæ non habentur, neque superest beata illa exultatio, qua Domino credèrium animæ in Synaxi, accõmunionem spiritualium charismatum exhilarantur. Nobis iam dicere licet, quòd in hoc tempore sit neque princeps, neque propheta, neque præses, neque oblatio, neque incensum, neque locus vbi coram Domino possit offerri sacrificium ac misericordia acquiri. Hæc Basilus.

Quo magis autem illius imperatoris impietatem intelligas, cum Antiochiæ diutissimè moraretur, omnibus permisit Gentilibus, Iudæis atq; hæreticis, propriæ cuique religionis sacra celebrare. Nam & Gentiles festiuitates agebant, palam dæmonibus ministrantes, & post Iulianum ab Iouiniano idololatriæ vanitates extinctas, reuiuiscere ac reflorescere pertulit. Ijs erat solis inimicus, qui Catholicam & Apostolicam

Epist. 70.

Hist. Trip.

lib. 8. cap. 3.

DE VARIIS PIORVM

licam doctrinam prædicare videbantur. Sed Valens quidem imperator, dum nimio studio persequitur ecclesiam, non diu valere permixsus est. Nam cum Gostos debellasset, Arrianosque fecisset antequam Christianos, ab ijs postea rebellantibus, cæsa exercitus magna parte, fugere ipse coactus est: qua in fuga sagittis grauius saucius tugiuiumq; forte obuium seu casam vilissimam ingressus, igni ab hostibus maturè subiecto, viuis illic est concrematus: dignum profectò excipiens temporarij incendij ab ijs exitium, quibus conciliarat æternum. Iustinam verò postea Valentiniani pueri matrem, cum Arrianum venenum seducta hausisset, constat adeo studiosè persequutam esse episcopum Ambrosium hæresis suæ gratia, vt excubaret pia plebs in ecclesia, mori parata cum episcopo suo: quo tempore vt hymni & psalmi in ecclesia canerentur, secundum morem Orientalium partium, ne populus mæroris tædio contabesceret, institutum est. Huius persequutionis, quæ Auxentium falsò episcopum nominatum, incensorem atque executorem habebat, ipse quoque meminit Ambrosius, suumque ex ea periculum, non tacuit. Expectabam, inquit, magnum aliquid, aut gladium pro Christi nomine, aut incendium; at illi delicias mihi pro passionibus obtulerunt. Verum athleta Christi non delicias, sed passiones suas exigit. Nemo ergo vos turbet, quod aut carrum præparauerant, aut dura, vt videbantur sibi, Auxentij ipsius, qui se dicit episcopum, ore iactata. Plerique narrabant percussores præmissos poenam mortis esse decretam, nec illam timeo, & ista non defero. Quo enim abibo, vbi non omnia plena gemitus sint atque lachrymarum? quando per ecclesias iubentur eijci catholici sacerdotes, resistentes gladio ferri, curiales proscribi omnes, nisi mandatum impleuerint? Et hæc episcopi manuscripta & ore dictata. Qui se vt probaret doctissimum, vetus non omisit exemplum. Legimus enim in Propheta quòd viderit falcem volantem. Hanc imitatus Auxentius gladium volantem per omnes vrbes direxit. Vt autem beatum Ambrosium Iustina, sic diuum Chrysostomum Eudoxia Augusta vehementer exercuit. Nam & hæc Arriana fuit, atque eo quidem studio ac zelo, vt Arrianis cruces argenteas & cereos ad hymnos nocturnos, sedula & quasi religiosa præberet. Cum his Arriani crucibus per vrbem obambulantes, noctium

Sextus Aurelius Victor in sua Epitome.

In Tripart. lib. 8. ca. 15.

Gregorius Thonensis, et

Ruffinus lib. 1. eccles. hist. cap. 13.

Persequutio Arrianorum

sub Iustina Valentiniani

vare.

August. in lib. Confes.

noctium silentia frequentabant, suique dogmatis hymnos modulabantur. Eam ob rem Ioanes catholicos auxit hymnos: ne illorum cantionibus, quod viderentur celebriores, infirmorum animi mouerentur. Verum hæc modulandi contentio, in funestam aliquando pugnam euasit: in qua Brizon Eunuchus Augustæ, cum præesset hymnis exercendis, lapide iactus est in fronte, extinctis etiam vtrimque nonnullis. Qua occasione vetuit imperator, ne post Arriani, intra urbem, publicè suos hymnos concinerent.

*Lib. 10. Tit.
hist. cap. 3.*

De Gottis Arrianis. CAP. XXXIII.

SAEUIEBANT IJSDem & Gotthi tēporibus, nec scio an ijs Arriano iam spiritu fuerētibus quicquam potuerit crudelius reperiri. De quibus cum diuus Ambrosius loqueretur: Non libet, inquit, confessorum neces, tormenta, exilia recordari, piorum sacerdotia, proditorum munera. Nōne de Traciæ partibus, per Ripensem Daciam & Misiam, omnemque Valeriam Pannoniorum, totum illum litem, sacrilegis pariter vocibus & barbaricis motibus audiuius inhorrentem? Quid proderat nobis vicinitatem ferality inuehere? aut quemadmodum res Romana tali tuta poterat esse custodia? Cū autem & Hispanias occupassent Gotti, rex eorum Euarix Hispanum excedens litem, grauem aduersus ecclesias Gallicanas persequutionem excitauit. Trucidabat ille passim eos qui suæ peruersitati non acquiescerent, clericos in carceres coniciebat, sacerdotes verò alios mulctabat exilio, alios gladijs obtruncabat. Nam & ipsos sacrorum templorum aditus spinis iusserat obserari, scilicet vt ingrediendi raritas, fidei obliuionem induceret, sed persequutor non multo post tempore, diuina ultione percussus, interijt. Post multas autem grauesque persequutiones conuersi tandem sunt in Hispanijs ad catholicam fidem Gotti, vnà cum gente Sueuorum, rege Reccardo viro religionis amantissimo, quod ex concilio quoque Toletano poterit intelligi, in quo illa vox est primorum Gotticæ gentis, ad episcopum catholicum. Licet hoc quod tua paternitas atque fraternitas vestra cupit audire, iam olim conuersionis nostræ tempore egerimus, quando secuti gloriosissimum Reccardum regem nostrum ad ecclesiam transiimus, & perfidiam Arrianam cum omnibus superstitionibus suis detesta-

*Greg. Tur.
nensis.*

detesta-